

**IDEJNA ZASNOVA RAČUNALNIŠKEGA PROGRAMA KOT
PRIPOMOČKA ZA UČENJE SLOVENSKEGA JEZIKA ZA
OSNOVNOŠOLSKE PRISELJENCE**

raziskovalna naloga

slo12

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje 2024

ZAHVALA

Največja zahvala gre mentorici, ki me je skozi celoten potek izdelave raziskovalne naloge spodbujala ter mi pomagala in svetovala.

Zahvalila bi se tudi učitelju računalništva, ki je predstavil raziskovalno delo ter me s tem navdušil in spodbudil za raziskovanje.

Zahvala tudi slovenistki naše šole za lektorski pregled naloge.

Velika zahvala gre vsem sodelujočim, predvsem intervjuvancem, saj so s svojimi odgovori pripomogli k nastanku naloge ter temo, ki sem jo raziskovala, predstavili iz prve roke.

Hvala tudi vsem, ki so pripomogli k nastanku naloge, staršem, prijateljem, sorodnikom in vsem, ki ste verjeli v mojo idejo in me brez oklevanja podprli.

POVZETEK

V raziskovalni nalogi smo se osredotočali predvsem na učence priseljence ter težave oz. izzive, s katerimi se spopadajo ob selitvi v novo državo. Velik poudarek smo namenili jeziku in načinom učenja slovenskega jezika osnovnošolskih priseljencev. Skozi nalogo smo se poglobili predvsem v težave, ki jih slovenščina kot jezik predstavlja za otroke, ki se preselijo iz tujine. Tako se je skozi delo raziskovalne naloge razvijala in dodelala ideja o zasnovi računalniškega programa kot pripomočka za pomoč pri učenju slovenščine za osnovnošolske priseljence, ki bi s sodobno tehnologijo, ki je dandanes mladim blizu, predstavil možnost učenja na zabaven in inovativen način, hkrati pa bi razbremenil pedagoge.

V začetnem delu smo opredelili pojme, kot so selitve, preseljevanje in priseljenci, ter se dotaknemo statistike preseljevanja med evropskimi državami in Slovenijo.

V empiričnem delu smo se poglobili v načine učenja pri priseljencih ter z intervjujem izvedeli več o učenju tako s strani učencev priseljencev kot s strani gospe, ki se ukvarja s poučevanjem priseljencev.

Na podlagi empiričnih ugotovitev smo v zaključku zasnovali idejo o programu, ki v digitalni obliki ponuja razlago ter različne vaje za pomoč pri učenju osnov slovenskega jezika.

Ključne besede: selitve, preseljevanje, učenci priseljenci, pripomočki za učenje slovenščine, zasnova računalniškega programa

KAZALO VSEBINE

1. UVOD.....	1
1.1 Namen in cilji	1
1.2 Hipoteze oz. raziskovalna vprašanja	1
1.3 Metode dela	2
2. TEORETIČNA IZHODIŠČA.....	2
2.1 Selitve.....	2
2.2 Priseljenci.....	2
2.3 Vzroki preseljevanja	2
2.3.1 Selitve glede na čas	3
2.3.2 Selitve glede na prostor	3
2.3.3 Prostovoljno ali prisilno preseljevanje	4
2.4 Selitvene značilnosti.....	4
2.5 Priseljevanje v Slovenijo	6
2.5.1 Dovoljenja za vstop v Republiko Slovenijo	6
2.5.2 Mednarodna zaščita.....	6
2.5.3 Vključevanje v slovensko družbo	6
2.6 Učenci priseljenci	7
2.6.1 Težave, s katerimi se soočajo učenci priseljenci.....	8
2.6.2 Obstoječi programi za učenje osnov slovenskega jezika.....	8
3. EMPIRIČNI DEL.....	9
3.1 Vključeni v raziskavo	9
3.2 Tehnike in postopek zbiranja podatkov	9
3.2.1 Zapisi intervjujev.....	9
3.3 Sklepi empiričnega raziskovanja	11
4. IDEJNA ZASNOVA RAČUNALNIŠKEGA PROGRAMA KOT PRIPOMOČKA ZA UČENJE SLOVENSKEGA JEZIKA ZA OSNOVNOŠOLSKE PRISELJENCE.....	13

4.1	Tematski sklopi	13
4.2	Način učenja	13
4.3	Jeziki, zajeti v aplikacije	17
4.4	Vizualna podoba aplikacije	17
5.	ZAKLJUČNE UGOTOVITVE	18
6.	VIRI IN LITERATURA.....	19
7.	PRILOGE.....	20

1. UVOD

Raziskovalna naloga predstavlja trenutno izredno aktualen problem, saj je zaradi vse večjega preseljevanja med različnimi državami tudi pri nas naraslo število priseljencev. Med njimi je ogromno osnovnošolskih otrok, ki se ob selitvi v novo državo soočajo z mnogimi težavami. Eden največjih izzivov, s katerimi se spopadajo, je gotovo nov jezik, ki pa je ključnega pomena za vključevanje v družbo ter šolanje. Kljub temu da se tako država kot vsaka mestna občina in nenazadnje vsaka izobraževalna ustanova zelo trudi ter omogoča učencem priseljencem pomoč pri učenju slovenskega jezika, je le-te vseeno premalo oz. je napačno zasnovana. Otroci, katerih materni jezik se izredno razlikuje od slovenščine, se zgolj s pomočjo učiteljev v šoli ne morejo naučiti slovenskega jezika do te mere, da bi lahko komunicirali z vrstniki in brez večjih težav opravljali šolske obveznosti.

Vsled navedenih problemov je nastala ideja o zasnovi računalniškega programa, ki bi se ga zasnovalo prav za namen poučevanja slovenskega jezika pri osnovnošolskih priseljencih. Način učenja s pomočjo sodobne tehnologije je mladim zanimivejši, hkrati pa bi razbremenil tudi pedagoge, ki zdaj morajo sami poskrbeti za osnovno znanje slovenščine pri učencih priseljencih.

1.1 Namen in cilji

Namen raziskovalne naloge je raziskati potrebe osnovnošolskih priseljencev pri učenju slovenščine in na podlagi raziskanega oblikovati idejno zasnovo računalniškega programa kot pripomočka učenja slovenskega jezika za osnovnošolske priseljence.

V raziskovalni nalogi smo si zastavili naslednje cilje, iz katerih smo v nadaljevanju izpeljali hipoteze:

- ugotoviti, na kakšen način so se učenci priseljenci naučili slovenskega jezika;
- ugotoviti težave pri učenju slovenskega jezika;
- spoznati način poučevanja slovenskega jezika za učence priseljence;
- spoznati najučinkovitejše pripomočke pri učenju slovenščine za učence priseljence;
- oblikovati idejno zasnovo računalniškega programa kot pripomočka za učenje slovenskega jezika za osnovnošolske priseljence.

1.2 Hipoteze oz. raziskovalna vprašanja

V raziskovalni nalogi smo si zastavili naslednje hipoteze oz. raziskovalna vprašanja, ki se nanašajo na empirični del raziskovanja:

H1: Učenci priseljenci se slovenskega jezika naučijo večinoma v šoli in z vrstniškim pogovorom.

H2: Učencem priseljencem pri učenju slovenskega jezika največje težave predstavlja dvojina, saj je večina drugih jezikov ne pozna.

H3: Načini učenja so različni, po navadi gre za delo ter učenje s pomočjo učitelja na šoli; kot pripomočki se največ uporabljajo slikovni slovarji v tiskani obliki in interaktivne vaje, dostopne na spletu.

H4: Najučinkovitejši pripomočki za učenje slovenščine pri priseljencih so vaje (tako v digitalni kot tiskani obliki), s katerimi lahko učenci priseljenci utrjujejo svoje znanje in vadijo s praktičnimi primeri.

H5: Naš program bi na zanimiv in zabaven način predstavil slovenski jezik priseljencem in omogočal interaktivno učenje jezika, prav tako pa bi razbremenil pedagoge, ki trenutno morajo sami poskrbeti za osnovno znanje slovenščine pri učencih priseljencih.

1.3 Metode dela

V raziskovalni nalogi smo uporabili metode dela z literaturo in metodo intervjuja.

2. TEORETIČNA IZHODIŠČA

2.1 Selitve

Selitve ali migracije so prostorsko gibanje ljudstva. To pomeni, da prebivalci zaradi kakršnega koli razloga spremenijo svoj kraj bivanja (Eucbeniki.sio, b. d.).

2.2 Priseljenci

Priseljenci so ljudje, ki so za stalno spremenili kraj bivanja (se preselili v določeno državo). Kadar gre za kakršno koli drugo vrsto selitve kot stalno, ne gre za priseljence. Priseljenci se lahko za selitev odločijo po lastni volji ali pa so vanjo na kakršen koli način prisiljeni. Med prisilne selitve štejemo tudi nenadne selitve zaradi naravnih nesreč (Eucbeniki.sio, b. d.).

2.3 Vzroki preseljevanja

Vzroki za preseljevanja so zelo različni. V današnjem času se ljudje preseljujejo predvsem zaradi možnosti boljšega in kakovostnejšega življenja. Novi kraj bivanja je tako bodisi varnejši za življenje (če gre za selitev iz kakršnih koli razlogov, povezanih z varnostjo) bodisi razvitejši (npr. omogoča hitrejšo, lažjo in boljšo zaposlitev). V zadnjem obdobju se opaža močen porast preseljevanja družin, pri čemer gre po navadi za iskanje boljšega življenja tako za starše kot tudi za otroke. Pri preseljevanju družin gre pogosto tudi za priložnost za boljšo zaposlitev enega ali obeh staršev, zaradi katere celotna družina mora oditi v tujino.

Selitve delimo po različnih merilih, in sicer na: časovno, prostorsko, prostovoljno ali prisilno preseljevanje (Eucbeniki.sio, b. d.).

2.3.1 *Selitve glede na čas*

Glede na čas razlikujemo stalne, začasne in dnevne selitve. Kadar govorimo o izseljencih, govorimo o ljudeh, ki so za stalno spremenili svoj kraj bivanja. Če gre za začasno selitev, npr. začasno delo v tujini, se prebivalci, ki se za določen čas izselijo iz domače države, kraja, okolja itd., imenujejo zdomci. Med začasne selitve štejemo tudi sezonske selitve, ki so po navadi vezane na sezonska dela. Pogoste so predvsem v kmetijstvu, gradbeništvu in turizmu.

Dnevne selitve so tiste, ki so povezane z vsakodnevnim menjavanjem kraja bivanja in kraja dela oziroma šolanja (Eucbeniki.sio, b. d.).

2.3.2 *Selitve glede na prostor*

Glede na prostor razlikujemo notranje, zunanje, meddržavne in čezmorske selitve.

Pri notranjih selitvah gre za preseljevanje znotraj določenega območja, npr. znotraj določene regije. Kadar gre za zunanje selitve, te zavzemajo širše območje kot notranje. Pri meddržavnih selitvah se prebivalcev preseljujejo med različnimi državami, ki pa so si vseeno dokaj blizu (po navadi gre za države iste celine). Kadar pa gre za preseljevanje prebivalcev med različnimi celinami, temu pravimo čezmorsko preseljevanje (Eucbeniki.sio, b. d.).

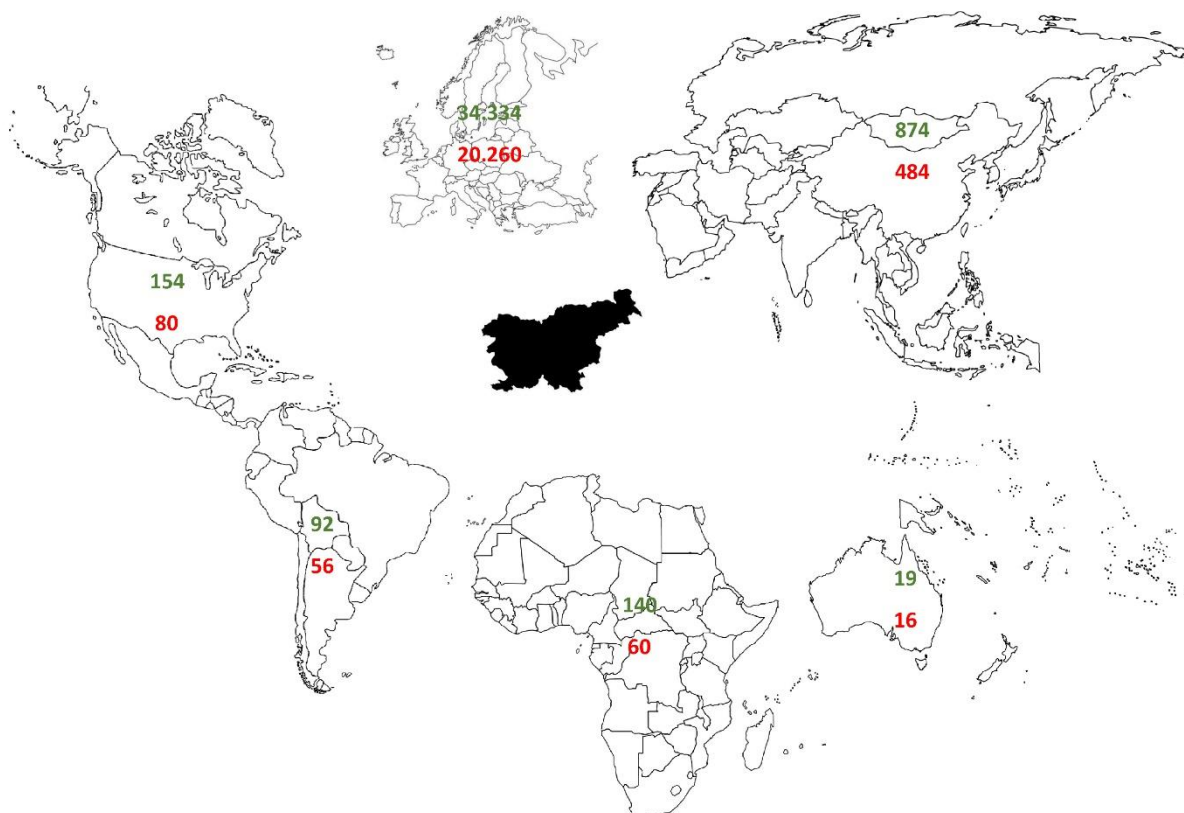

Slika 1: Fotografija beguncev med preseljevanjem.

2.3.3 Prostovoljno ali prisilno preseljevanje

Selitve delimo tudi na prostovoljne in prisilne. Pri prostovoljnih selitvah se posameznik ali skupina ljudi prostovoljno in po lastni presoji odloči za katero koli vrsto selitve. Prisilne selitve se po navadi zgodijo zaradi verskih, etičnih, rasnih ali političnih razlogov. Posledica prisilnih selitev so begunci (Eucbeniki.sio, b. d.).

2.4 Selitvene značilnosti

Slika 2: Priselitve in odselitve med Slovenijo in posameznimi celinami v letu 2022 (SURS, 2022).

S slike 2 razberemo, da v Sloveniji potekajo intenzivni migracijski tokovi v Evropi. Priseljenci iz evropskih držav predstavljajo 96,4 % vseh priseljencev v Slovenijo. Podobno velja tudi za odseljene, kjer je delež odseljenih v evropske države še nekoliko višji (96,7 %).

Preglednica 1: Selitvene značilnosti med Slovenijo in posameznimi evropskimi državami v letu 2022 (SURS, 2022).

Država	Priseljeni v Slovenijo			Odseljeni iz Slovenije			Selitveni saldo		
	skupaj	moški	ženske	skupaj	moški	ženske	skupaj	moški	ženske
Albanija	69	45	24	31	24	7	38	21	17
Avstrija	79	45	34	104	58	46	-25	-13	-12
Belgija	20	13	7	21	14	7	-1	-1	0
Bolgarija	364	254	110	388	294	94	-24	-40	16
Bosna in Hercegovina	11.389	8.237	3.152	5.647	4.556	1.091	5.742	3.681	2.061
Češka	36	13	23	32	18	14	4	-5	9
Črna Gora	155	93	62	78	54	24	77	39	38
Danska	4	3	1	4	4	0	0	-1	1
Francija	42	31	11	60	41	19	-18	-10	-8
Hrvaška	928	548	380	1.040	667	373	-112	-119	7
Italija	354	216	138	548	380	168	-194	-164	-30
Kosovo	5.146	3.814	1.332	2.250	1.697	553	2.896	2.117	779
Madžarska	96	60	36	102	60	42	-6	0	-6
Nemčija	136	79	57	107	65	42	29	14	15
Nizozemska	29	19	10	24	18	6	5	1	4
Poljska	42	10	32	34	14	20	8	-4	12
Romunija	81	55	26	41	21	20	40	34	6
Rusija	654	315	339	171	82	89	483	233	250
Severna Makedonija	1.682	972	710	816	524	292	866	448	418
Srbija	2.719	1.884	835	1.903	1.547	356	816	337	479
Švedska	13	9	4	19	11	8	-6	-2	-4
Švica	15	9	6	13	8	5	2	1	1
Ukrajina	6.223	2.106	4.117	133	76	57	6.090	2.030	4.060
Združeno kraljestvo	94	58	36	69	41	28	25	17	8
druge evropske države	256	162	94	195	116	79	61	46	15

Iz preglednice 1 lahko razberemo intenzivnost migracijskih tokov v Slovenijo. Ugotovimo, da največ priseljencev prihaja iz nekdanje SFRJ, kar pripisujemo možnostim, ki jih ponuja Slovenija (predvsem na gospodarskem področju). V zadnjem letu je opazen tudi močan porast priseljenih iz Ukrajine zaradi izrednih razmer na tistem območju.

Največje izselitve se kažejo predvsem v gospodarsko še razvitejše države (v Avstrijo, Italijo, Francijo, Madžarsko, Švedsko itd.) zaradi boljše možnosti za zaposlitev in razvijanje kariernih poti. Prav tako lahko razberemo intenzivno izseljevanje v države nekdanje SFRJ, kjer pa gre predvsem za preseljevanje državljanov med različnimi državami bivše SFRJ.

2.5 Priseljivanje v Slovenijo

V Sloveniji je vstop in prebivanje priseljencev možno z veljavnimi dokumenti in dovoljenjem za prebivanjem, prav tako Slovenija priseljencem nudi mednarodno zaščito in vključevanje v slovensko družbo (GOV, 2023).

2.5.1 Dovoljenja za vstop v Republiko Slovenijo

Državljanji držav članic Evropske unije (in držav članic Evropskega gospodarskega prostora) lahko vstopijo v Slovenijo z veljavnim osebnim dokumentom in ne potrebujejo vizuma ali dovoljenja za prebivanje. Državljanji držav, ki niso članice Evropske unije ali Evropskega gospodarskega prostora, morajo pred vstopom v Republiko Slovenijo na diplomatskem predstavništvu ali konzulatu Republike Slovenije v tujini pridobiti vizum ali dovoljenje za prebivanje (GOV, 2024).

2.5.2 Mednarodna zaščita

Mednarodno zaščito v Republiko Slovenijo imajo osebe s statusom begunca in osebe s priznано subsidarno zaščito. Za mednarodno zaščito lahko zaprosi tujec ali oseba brez državljanstva, ki meni, da je v matični državi sistematično preganjana zaradi npr. verske, politične, etične pripadnosti itd. ali oseba, ki meni, da bi bilo ob vrniti v matično državo ogroženo njeno življenje ali svoboda oz. bi bila lahko oseba mučena, kaznovana ali izpostavljena nečloveškemu ravnanju (GOV, 2024).

2.5.3 Vključevanje v slovensko družbo

Republika Slovenija osebam s priznано mednarodno zaščito in državljanom tretjih držav zagotavlja vključevanje v slovensko družbo ter programe pomoči vključevanja vanjo. Osebe s priznано mednarodno zaščito in sklenjeno pogodbo o integracijskih aktivnostih imajo pravico do:

- nastanitve v integracijski hiši ali drugih nastanitvenih zmogljivostih urada,
- denarnega nadomestila za zasebno nastanitev,
- tečaja spoznavanja slovenske družbe,
- tečaja slovenskega jezika,
- enkratnega opravljanja preizkusa znanja slovenskega jezika,
- kritja drugih stroškov, povezanih z izobraževanjem,

- kritja stroškov prevodov, povezanih s priznavanjem in vrednotenjem izobraževanja na podlagi ustreznih dokazil,
- kritja stroškov, povezanih s priznavanjem in vrednotenjem izobraževanja, kadar formalne izobrazbe ne more dokazati z dokumenti (GOV, 2024).

Tujci, ki niso državljani EU, so upravičeni do programov, ki zagotavljajo hitrejše vključevanje v družbeno, kulturno in gospodarsko življenje Republike Slovenije, in sicer do:

- programov učenja slovenskega jezika in seznanjanja s slovensko zgodovino, kulturo in ustavno ureditvijo,
- programov medsebojnega poznavanja in razumevanja s slovenskimi državljani,
- informiranja v zvezi z njihovim vključevanjem v slovensko družbo (GOV, 2024).

2.6 Učenci priseljenci

Učenci priseljenci so šoloobvezni otroci brez slovenskega državljanstva, imajo pa dovoljenje za stalno ali začasno bivanje v nekem šolskem okolišu. V šolo se lahko vpišejo tudi otroci, ki še nimajo urejenega statusa in so šoloobvezni ter že živijo v Republiki Sloveniji. Ta pravica izhaja iz Konvencije o otrokovih pravicah (OŠ Slovenj Gradec, 2020).

Imetnik tuje listine o izobraževanju se vpiše v osnovno šolo v Sloveniji na podlagi Zakona o osnovni šoli. Pomembna sta predvsem 10. in 15. člen zakona o osnovni šoli.

10. člen govori o tujih državljanih.

Otroci, ki so tuji državljani oziroma osebe brez državljanstva in prebivajo v Republiki Sloveniji, imajo pravico do obveznega osnovnošolskega izobraževanja pod enakimi pogoji kot državljani Republike Slovenije (Zakon o osnovni šoli, 1996, čl. 10).

15. člen govori o prilagoditvah ocenjevanja med šolskim letom

Za učenca priseljenca iz druge države se lahko v dogovoru s starši med šolskim letom prilagodijo načini in roki za ocenjevanje znanja, število ocen ter drugo. Znanje učenca priseljenca iz druge države se lahko ocenjuje glede na njegov napredek pri doseganju ciljev oziroma standardov znanja, opredeljenih v učnih načrtih.

Če se učenec zaradi preselitve vključi na šolo, ki izvaja program osnovne šole po prilagojenem predmetniku za osnovno šolo na narodno mešanem območju, se znanje učenca pri pouku italijanščine in madžarščine kot drugega jezika lahko ocenjuje glede na njegov napredek pri doseganju ciljev oziroma standardov znanja, opredeljenih v učnih načrtih.

O prilagoditvah ocenjevanja med šolskim letom iz tega člena odloči učiteljski zbor. Prilagoditve ocenjevanja med šolskim letom se učencu priseljencu iz druge države upoštevajo največ dve šolski leti po vključitvi v osnovno šolo v Republiki Sloveniji.

Na podlagi vloge, naslovljene na Ministrstvo za šolstvo, otrokom priseljencem prvi dve leti pripadajo dodatne ure za pomoč pri učenju slovenščine. (Zakon o osnovni šoli, 1996, čl. 10).

2.6.1 Težave, s katerimi se soočajo učenci priseljenci

Učenci priseljenci se tekom bivanja v novem okolju (predvsem na začetku) soočajo z marsikatero težavo. Že sama vključenost v novo okolje za marsikoga pomeni velik izziv, poleg novega okolja ter vrstnikov pa sta tu še nova kultura in jezik; ta po dosedanjih podatkih predstavlja eno največjih težav, s katero se srečujejo učenci priseljenci. Jezik je velik problem, saj je ključen tako za sporazumevanje kot za šolanje. Neznanje jezika tako mnogo mladim priseljencem skorajda onemogoči kakovosten razvoj na področju izobraževanja, s tem pa močno vpliva na njihovo prihodnost.

2.6.2 Obstoječi programi za učenje osnov slovenskega jezika

Do sedaj se je razvilo dosti spletnih interaktivnih nalog za učenje osnov slovenskega jezika, vendar so le-te večinoma namenjene slovenskim otrokom prve triade osnovne šole in niso načrtno zasnovane za poučevanje priseljencev, prav zato imajo za ta namen dosti pomanjkljivosti. Obstajajo tudi posebne spletne strani, ki ponujajo različne naloge za učenje slovenščine, vendar pa so namenjene širšemu spektru in ne le otrokom, zato ne morejo dosegati dobrih rezultatov, saj sta razmišljanje in sposobnost učenja tujega jezika pri otroku in odrasli osebi nekaj povsem drugega. Prav tako še ne obstaja dodelana aplikacija za pomoč pri učenju slovenskega jezika, saj so dosednji pripomočki v obliki spletnih strani, na katerih lahko uporabnik najde različne delovne liste in interaktivne vaje za pomoč pri učenju.

3. EMPIRIČNI DEL

3.1 Vključeni v raziskavo

V raziskavo smo vključili tri učence priseljence ter gospo, ki se ukvarja s poučevanjem priseljencev. Z intervjujem smo dobili vpogled, kako na učenje slovenskega jezika gledajo otroci, ki so se ob selitvi srečali s tem, ter tisti, ki poučujejo in pomagajo priseljencem pri čim hitrejšem in čim lažjem učenju slovenščine.

3.2 Tehnike in postopek zbiranja podatkov

Podatke smo zbirali s pomočjo intervjuja (glej prilogo 1). Na podlagi literature, vezane na obravnavano tematiko, smo sestavili izhodiščna vprašanja za intervju. To so bila raziskovalna vprašanja, s katerimi smo ugotavljali, s kakšnimi težavami se ob vstopu v novo državo ter predvsem pri spoznavanju in učenju novega jezika spopadajo učenci priseljenci različnih starosti, kako se pri tem počutijo ter kdo jim je pri učenju in težavah zaradi novega jezika, okolja in kulture v pomoč in oporo.

Vprašanja smo spreminjali, dodajali ali izločevali glede na potrebe intervjuvanih učencev, vendar smo se vseskozi držali obravnavane tematike.

Intervjuvanje z učenci je potekalo v februarju 2024. Intervjuji so bili opravljeni z mladostniki različnih starosti, ki so udeleženi v različnih izobraževalnih ustanovah naše države. Z udeleženci smo vzpostavili stik in jih seznanili z namenom raziskovalne naloge.

Intervju z gospo, ki se ukvarja s poučevanjem priseljencev, smo prav tako opravili februarja 2024. Intervju je bil izveden pisno.

3.2.1 Zapisi intervjujev

Mladim priseljencem različnih starosti, ki so vključeni v slovenski izobraževalni sistem, smo zastavili izhodiščna vprašanja za intervju (glej prilogo 1). V nadaljevanju je povzetek intervjujev.

Oseba A:

V Sloveniji živim že 2 leti. Ko sem se preselil v Slovenijo, nisem vedel, kaj naj pričakujem, kajti vzrok za selitev je bila vojna. V času selitve sem bil še zelo izgubljen in v strahu, vendar sem bil poln upanja, da bom tu lahko našel sebe. Govoriti slovensko sem se naučil večinoma sam, ker sem si takoj našel družbo Slovencev in sem lahko bil v stiku z jezikom. Seveda pa mi je pri učenju pomagal tudi tečaj, ki sem ga obiskoval. Najtežje pri učenju slovenščine je pisanje v knjižnem jeziku. Sicer pa se mi zdi slovenščina lažja kot ukrajnščina.

Oseba B:

V Sloveniji živim že šest mesecev. Ko sem se prvič preselil v Slovenijo, sem začutil zanimanje za novo državo. Takrat mi je bilo najtežje dojeti, da sem daleč od doma in družine. Učim se slovenskega jezika, moji slovenski prijatelji pa mi pomagajo pri dodatnem pouku slovenščine v šoli. Moj materni jezik je kazahstanščina, ki je povsem drugačna od slovenščine. Ker pa govorim tudi ruščino, ki je precej podobna slovenščini, je zame učenje slovenskega jezika nekoliko lažje.

Oseba C:

Na začetku sem se počutil zelo čudno, ker je bilo zame vse novo. Počutil sem se hkrati mirno in tesnobno. Spomnim se, kako prestrašeni smo bili z družino, ko smo prvič slišali preizkusni alarm gasilcev. Toda na splošno je bilo vse v redu. Na začetku mi je bilo najtežje prav to, da nisem znal jezika in da nisem poznal okolice. Sprva se jezika nisem naučil prav dobro. Spraševal sem bratranca, kaj sta se učila v šoli, in prosil teto, da mi prevaja besede, ki jih nisem razumel. Potem sem se vpisal na tečaj slovenskega jezika in se začel intenzivno učiti. Imel sem zelo prijazno in usposobljeno učiteljico, zato se ni bilo težko naučiti osnov. Po koncu tečaja sem že imeli nekaj besednega zaklada, znal sem napisati preprosto pismo in razumeti, kaj ljudje govorijo. Najtežji del učenja jezika je bila dvojina, saj ga v našem jeziku ni, in skloni. Ampak imam tudi v maternem jeziku z njimi težave. Na splošno pa ni bilo zelo težko. Ker smo vsi Slovani, je veliko besed enakih. Če pa primerjamo zapletenost jezikov, se mi slovenščina zdi težja. Še posebej so me presenetila pravila o pisanju predlogov, še posebej s (na primer s sirom), saj za naš jezik veljajo pravila evfonije in takšno pisanje ni dovoljeno.

Intervju smo opravili tudi z gospo, ki se ukvarja z poučevanjem priseljencev ob selitvi v Slovenijo. V nadaljevanju je povzetek intervjuja:

- Na kakšen način začeti učenje pri priseljencih, ki se prvič srečajo z našim jezikom?

V programu ZIP (začetna integracija priseljencev) po navadi začnem z osnovami - predstavim jezik, abecedo in s tečajniki poiščemo razlike in podobnosti z njihovim maternim jezikom.

- Koliko časa traja vaš program učenja?

Program ZIP traja 180 ur in dodatnih 60 ur, za tiste, ki niso uspeli usvojiti vsega zahtevanega znanja.

- Kje opazate največje težave pri razumevanju in sporazumevanju v slovenskem jeziku pri priseljencih?

Največ težav je pri dvojini in sklanjanju. Tudi vikanje jim dela nekaj težav.

- Katere sklope besed najprej predstavite svojim učencem?

Najprej se lotimo predstavitve in pozdravov. Spoznajo slovenske besede za glagol, samostalnik in pridevnik (jih povežemo z besedami iz njihovega jezika) in tvorijo preproste povedi - jaz sem, jaz imam ... ti si, ti imaš itd.

- Kaj se vam zdi najpomembnejše pri učenju priseljencev?

Po mojem mnenju je bistvenega pomena, da čimprej spoznajo osnovne besede, ki jim omogočajo sporazumevanje z okolico. Pozdravi, predstavitve, vprašanja, s pomočjo katerih lahko čimbolj samostojno funkcionirajo v okolju. Prav tako je zelo pomembno, da spoznajo kulturno ozadje države, v kateri so. Prav tako jim je treba razložiti razliko med knjižnim in pogovornim jezikom, ki sta precej različna.

- Kakšen bi bil po vašem mnenju najučinkovitejši pripomoček za pomoč pri učenju slovenščine za priseljence?

Pripomočkov je več (razni učbeniki, delovni zvezki ...), izkušnje pa kažejo, da je napredek odvisen od vsakega posameznika in od njegove želje, da se vključi v družbo. Pogosto jim svetujem, da si ogledajo kakšno slovensko oddajo, preberejo otroške zgodbe, ki jih poznajo v svojem jeziku in poslušajo slovenske pesmi.

- Ali se vam zdi neznanje jezika priseljencev velik problem današnje družbe?

Vsekakor je v današnji družbi, kjer je priseljencev precej, to pereč problem. Vsi tisti, ki imajo željo in veselje do učenja jezika, lahko dokaj hitro napredujejo in napredek je opazen že po nekaj urah.

Bistvena je volja do učenja in pogum, da spregovorijo v javnosti, saj jim omogoča svobodo pri urejanju osebnih in tudi poslovnih zadev brez posrednika.

3.3 Sklepi empiričnega raziskovanja

S pomočjo intervjujev smo dobili natančnejše podatke o tematiki raziskovalne naloge, prav tako smo dobili podatke o razlikah pogleda na učenje s strani priseljencev, ki se učijo slovenskega jezika, ter nekoga, ki priseljence uči slovenščine.

K pogovoru smo povabili tri mlade priseljence različnih starosti, ki so vključeni v slovenski izobraževalni sistem. Kot je mogoče razbrati iz njihovih odgovorov, je učenje slovenskega jezika lažje tistim, ki v osnovi govorijo slovanski jezik in je zato v besedišču precej podobnosti. Vsem največ težav predstavljajo slovnična pravila in dvojina. Prav tako se priseljenci veliko hitreje naučijo ustnega sporazumevanja, medtem ko imajo pri pisanju nekaj več težav.

Pri učenju jezika je zelo pomembna okolica posameznika. Če ga spodbuja k uporabi jezika države, v kateri biva, in če ima možnost nenehne komunikacije v tem jeziku, se ga bo bistveno hitreje in enostavneje naučil, predvsem kar zadeva osnovno sporazumevanje. Vsi vprašani pa so se udeležili jezikovnega tečaja, kjer so poleg besedišča spoznavali tudi slovnico in njena pravila.

Hkrati lahko ugotovimo, da sta pri učenju jezika, podobno kot pri učenju vsega drugega, zelo pomembni motivacija in želja po novem znanju. K temu pa lahko veliko pripomorejo usposobljeni učitelji in seveda zanimivi, sodobni pristopi in metode učenja.

4. IDEJNA ZASNOVA RAČUNALNIŠKEGA PROGRAMA KOT PRIPOMOČKA UČENJA SLOVENSKEGA JEZIKA ZA OSNOVNOŠOLSKE PRISELJENCE

Ideja o računalniškem programu, namenjenem za poučevanje slovenskega jezika pri osnovnošolskih priseljencih, je nastala, ko smo ugotovili, da na tržišču še ne obstaja prav v ta namen razvita aplikacija. Na spletu je dostopnih ogromno interaktivnih nalog in vaj, ki pa po navadi niso namenjene zgolj učencem priseljencem, zato ne temeljijo na osnovah, namenjenih sporazumevanju in komunikaciji, temveč večji poudarek dajejo snovi, ki se jo poučuje v 1. triadi osnovne šole.

Računalniški program, zasnovan kot aplikacija, ki se za razliko od tržišču že poznanih interaktivnih nalog, prenese na samo digitalno napravo, bi bil namenjen učenju osnov slovenskega jezika, potrebnih za komunikacijo.

Aplikacija, poimenovana Slovko, bi skozi igre in različne naloge prehajala od osnovne do nekoliko zahtevnejše stopnje znanja slovenskega jezika, kljub temu pa bi vse naloge (tudi tiste nekoliko zahtevnejše) ostale namenjene osnovam sporazumevanja v slovenščini.

4.1 Tematski sklopi

Učenje s pomočjo aplikacije bi bilo razdeljeno na nekaj osnovnih tem. Na vsako temo bi se nanašal določen sklop nalog. Tudi ko bi učenec obdelal vse teme, bi mu naloge ostale kadarkoli dostopne. S tem bi omogočili, da bi bilo izobraževanje trajno in bi se znanje lahko le nadgrajevalo in izboljševalo.

1. POZDRAVI: razlikovanje med uradnim in neuradnim pozdravom, različni pozdravi ter komu je kateri namenjen (npr. zdravo prijatelju, dober dan učitelju)
2. VIKANJE TIKANJE: osnove (koga vikamo, koga tikamo)
3. ABECEDA: spoznavanje črk in glasov slovenske abecede
4. ŠOLA: besede, povezane s šolo (šolski predmeti, kaj imaš v šolski torbi itd.)
5. ŠTEVILA: poimenovanje števil v slovenskem jeziku (najprej od 1 do 20)

4.2 Način učenja

Aplikacija bi ponujala razlago in vaje, ki bi bile priseljencem v pomoč za usvajanje prvih slovenskih besed. Vaje bi bile zasnovane na javnosti že poznan način, le da bi bile vsebinsko zasnovane tako, da bi bile prilagojene priseljencem. Razdeljena bi bila na tri stopnje glede na starost oz. razred, ki ga uporabnik obiskuje (1., 2., 3. triada). V vseh stopnjah bi se ukvarjali z istimi temami, le da bi bil izbor nalog in besedišča prilagojen starosti uporabnika. S tem bi zagotovili, da bi vsaka starostna skupina o določeni temi dobila vse informacije, ki jih glede na njihovo stopnjo izobraževanja potrebuje za šolanje. Naloge bi bile tudi prilagojene, da bi bile vsakemu uporabniku razumljive, saj kljub temu da ne glede

na starost vsi priseljenci potrebujejo znanje osnov, se zanimanje, predvsem pa razumevanje glede na starost močno razlikuje.

V vsaki stopnji aplikacije bi učenje obsegalo pet osnovnih tem (glej 4.1.). Na vsako od njih bi se nanašal določen sklop nalog ter pisna in video animirana razlaga snovi. Naloge bi bile razdeljene glede na težavnostno stopnjo, ki bi bila označena z barvami (zelena - stopnja težavnosti 1, oranžna - stopnja težavnosti 2 ter rdeča - stopnja težavnosti 3). Reševanje nalog ne bi bilo v nobenem sklopu pogojeno s prej poslušano ali prebrano razlago ali obratno, saj bi s tem omogočili vsakemu posamezniku, da svoje učenje prilagodi svojim željam, potrebam in zmožnostim.

Naloge bi poleg prevodov v izbrani jezik vsebovale ogromno slikovnega materiala, ki omogoča lažjo predstavo.

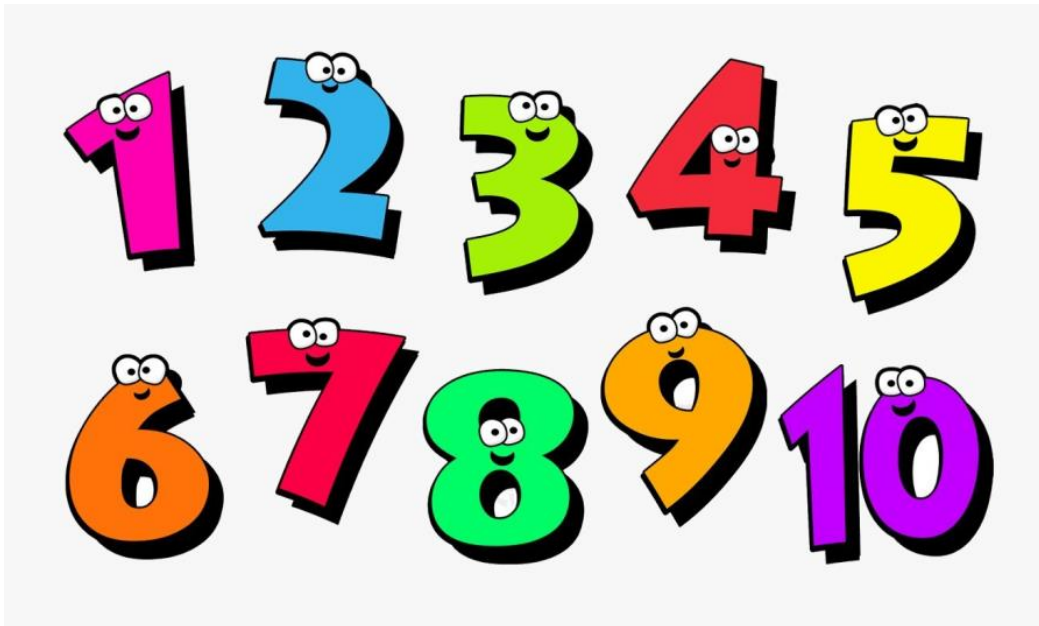
Slika 3: Primer slikovnega gradiva (Otoničar, b. d.).

Slika 3 prikazuje primer naloge, ki bi jo vključili v našo aplikacijo. Oblikovana je tako, da s pomočjo slikovnega gradiva otroku pomaga sestaviti besedo, ki poimenuje predmet na sliki. Tovrstne naloge bi bile v aplikaciji zajete predvsem v sklopu učenja slovenske abecede, saj omogoča povezovanje črk v besede ter v zahtevnejših stopnjah tudi krajše besedne zveze. S pomočjo takih nalog se učenec uči slovenskih poimenovanj za predmete, živali itd.

Slika 4: Primer slikovne abecede (Kos, 2020).

Slika 4 prikazuje primer slikovne abecede, ki bi jo kot eno prvih in najpomembnejših lekcij vključili v našo aplikacijo. Preko spoznavanja črk in glasov slovenskega jezika bi s pomočjo slikovne abecede otroci spoznavali tudi slovenske besede oz. poimenovanja za različne predmete, živali itd. S tem bi že med učenjem same abecede pospešili še razumevanje samih poimenovanj. Abeceda je pomembna predvsem za lažjo in čim hitrejšo komunikacijo ter lažje vključevanje v družbo. Hitreje ko učenec priseljenec usvoji osnove slovenske abecede (predvsem glasove, ki so pomembni za izgovorjavo in govor na sploh), lažje lahko naveže socialne stike, ki so za življenje in šolanje v tujem okolju nujno potrebni.

Slika 5: Slikovni prikaz za učenje števil (HSP, b. d.).

Slika 5 prikazuje primer slikovnega prikaza za pomoč pri učenju poimenovanja števil. To učenje je za učence priseljence pomembno zaradi lažjega sledenja in razumevanja matematične snovi v sklopu osnovnošolskega izobraževanja in nenazadnje tudi za lažje uvajanje v vsakdanja opravila, ki vključujejo poimenovanja števil, npr. obisk trgovine, hitrejšo in lažjo komunikacijo glede cene izdelkov.

Vse zgoraj prikazane naloge bi bile uporabljene v vseh stopnjah aplikacije, le da bi se glede na stopnjo nekoliko spreminjal uporabljen slikovni material, da bi bil prilagojen starostni skupini, ki bi ji bil namenjen. Slikovni material s slik 3, 4 in 5 bi bil večinoma uporabljen na prvi stopnji (1. triada OŠ), saj vključuje ogromno barv in animiranih podob (npr. števil, slika 5), ki so še posebej zanimive najmlajšim.

4.3 Jeziki, zajeti v aplikacije

Prednost bi imeli jeziki, ki se od slovenščine zelo razlikujejo (npr. albanščina), saj imajo priseljenci, ki prihajajo iz držav, kjer se govornica od slovenske zelo razlikuje (teh pa ni malo) ob prihodu v Slovenijo največje težave z jezikom. Poleg jezikov, ki se zelo razlikujejo od slovenščine, bi bili v aplikacijo vključeni jeziki držav, iz katerih po zadnjih podatkih prihaja največ priseljencev (glej preglednico 1). Ker se preseljevanje na letni ravni zelo spreminja, kar pomeni, da države, kjer je intenzivnost migracijskih tokov s Slovenijo visoka, ne bodo nujno imele enako močnih migracijskih tokov čez nekaj let, prav tako pa lahko priseljevanje iz držav, kjer trenutno intenzivnost migracijskih tokov s Slovenijo ni tako močna, naraste. Zato bi bilo za čim učinkovitejši razvoj aplikacije, ki bo uporabna vsaj desetletje, dobro, da bi že v osnovi zajemala čim širši nabor jezikov, hkrati pa imela možnost dodajanja novih jezikov v program glede na selitveni prirast določenega leta.

4.4 Vizualna podoba aplikacije

Naslovna stran aplikacije bi bila v oranžni barvi z napisom Slovko in podobo animirane lisice, ki bi ponazarjala glavni lik aplikacije. Ta bi uporabnike vseskozi med uporabo aplikacije usmerjala z napotki in navodili za reševanje različnih nalog. Prav tako bi bila aplikacija obogatena z veliko slikovnega gradiva, ki bi se razlikovalo glede na teme, ki bi jih aplikacija zajemala, vizualna podoba bi bila oblikovana z visokotehnološkimi metodami, ki bi omogočale čim bolj realistične podobe v aplikaciji. Prav tako bi se podobe aplikacije razlikovale glede na starostne skupine uporabnikov.

Aplikacija bi bila namenjena osnovnošolskim priseljencem, zato bi bila tudi vizualna podoba čim zanimivejša osnovnošolcem. Aplikacija bi bila razdeljena na tri stopnje glede na starost oz. razred, ki ga učenec obiskuje (1., 2., 3. triada); glede na stopnje bi se razlikovala tudi vizualna podoba, da bi bila čim privlačnejša vsaki starosti skupini. Z dobro vizualno podobo bi aplikacija pritegnila morebitne uporabnike in jih spodbudila k učenju, kar je tudi eden glavnih ciljev aplikacije.

5. ZAKLJUČNE UGOTOVITVE

Med raziskovanjem smo ugotovili, da je v zadnjem obdobju, ko je preseljevanja vedno več in število priseljencev skozi leta tudi v Sloveniji narašča, učenje slovenščine pri učencih priseljencih pogosto velika težava. Slovenščina na splošno velja za enega težjih jezikov predvsem zaradi dvojine, ki je večina jezikov ne pozna, zato je za priseljence učenje slovenščine lahko zelo dolg proces.

Čeprav se vse izobraževalne ustanove zelo trudijo, je pomoči za osnovnošolske priseljence še vedno premalo oz. je napačno zasnovana. Velika obremenitev je na samih pedagogih, predvsem učiteljih slovenskega jezika, ki ob rednem poučevanju zaradi učencev priseljencev skorajda dobijo dodatno službo, ki jim vzame veliko časa. Poleg pomoči, ki jo šole nudijo učencem, ki se preselijo iz tujine, ter mnogo različnih jezikovnih tečajev, ki jih zdaj ponuja že skoraj vsaka občina, na spletu obstaja veliko interaktivnih nalog za pomoč pri učenju slovenskega jezika, a vseeno na tržišču ne obstaja aplikacija, ki bi bila v celoti zasnovana za namen poučevanja priseljencev slovenskega jezika.

Ker je sodobna tehnologija danes pravzaprav povsod in si brez nje ne znamo več predstavljati svojega vsakdana, se tudi v izobraževanju vedno več uporablja, prav tako je mladim blizu in veliko zanimivejša kot pisna oblika gradiv za pomoč pri izobraževanju. S pomočjo digitalne aplikacije bi tako osnovnošolskim priseljencem omogočili, da se slovenskega jezika učijo na zanimiv in inovativen način, s katerim bi zaradi preproste uporabe, ki je mogoča kjer koli, predvsem pa je namenjena domači uporabi, razbremenili ogromno pedagogov, učencem pa omočili, da kljub novemu jeziku razvijajo svoje potencialne v Sloveniji, saj jim s pomočjo hitrega učenja osnov slovenščine omogočimo, da se brez večjih težav izobražujejo in novi jezik ne zaznamuje njihove prihodnosti.

6. VIRI IN LITERATURA

- Eucbeniki.sio (b. d.). *Geografija 1*. <https://eucbeniki.sio.si/geo1/2532/index2.html>.
- GOV. (2024). *Mednarodna zaščita*. <https://www.gov.si/teme/mednarodna-zascita/>.
- GOV. (2023). *Priseljevanje v Slovenijo*. <https://www.gov.si/podrocja/drzava-in-druzba/priseljevanje-v-slovenijo/>.
- H5p (b. d.). *Numbers*. <https://h5p.splet.arnes.si/tag/numbers-11-20/>
- Kos, M. (2020). *Abeceda velike tiskane črke*. <https://mojesolskoletu.si/produkt/abeceda-velike-crke-2>.
- Otoničar, M. (b. d.). Otroške križanke.
<https://www.pinterest.com/alozijaotonica/otro%C5%A1ke-kri%C5%BEanke/>.
- OŠ Slovenj Gradec (2020). *Učenci priseljenci: pravice, zakonodaja*.
<https://ucilnice.arnes.si/mod/page/view.php?id=895069>
- SURS (2022). *Selitveni prirast največji med državljani Ukrajine*.
<https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/11211>
- Zakon o osnovni šoli. (1996). Uradni list RS, št. 81/06 – uradno prečiščeno besedilo, 102/07, 107/10, 87/11, 40/12 – ZUJF, 63/13, 46/16 – ZOFVI-K in 76/23.
<http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO448>.

7. PRILOGE

1. INTERVJU

Koliko časa že živiš v Sloveniji?

Kako si se počutil/a ko si se preselil/a v Slovenijo? Kaj je bilo takrat zate najtežje?

Na kakšen način si se učil slovenskega jezika? Kdo ti je pri tem pomagal?

Kaj se ti je zdelo najtežje pri učenju slovenščine?

Kako bi slovenščino primerjal s svojim maternim jezikom? Je veliko težja?

2. INTERVJU

Na kakšen način začeti učenje pri priseljencih, ki se prvič srečajo z našim jezikom?

Koliko časa traja vaš program učenja?

Kje opažate največje težave pri razumevanju ter sporazumevanju v slovenskem jeziku pri priseljencih?

Katere sklope besed najprej predstavite svojim učencem?

Kaj se vam zdi najpomembnejše pri učenju priseljencev?

Kakšen bi bil po vašem mnenju najučinkovitejši pripomoček za pomoč pri učenju slovenščine za priseljence?

Ali se vam zdi neznanje jezika priseljencev velik problem današnje družbe?